

PRÍPUSTNOSŤ RETROAKTIVITY VOČI POVINNE ZVEREJŇOVANÝM ZMLUVÁM

ADMISSIBILITY OF RETROACTIVITY IN REGARD TO COMPULSORILY PUBLISHED CONTRACTS

Jozef Tekeli¹

<https://doi.org/10.33542/SIC2022-2-08>

ABSTRAKT

Autor sa v predložennom príspevku zaoberá prípustnosťou pravej retroaktivity a nepravej retroaktivity voči povinne zverejňovaným zmluvám v podmienkach Slovenskej republiky a analýzou zásady zákazu retroaktivity právnych noriem s poukazom na vybranú domácu a zahraničnú judikatúru. Cieľom predloženého príspevku je poukázať na dôležité aspekty, ktoré s vybranou problematikou súvisia a analyzovať problémy súvisiace s uplatnením zásady zákazu retroaktivity právnych noriem, ktoré sa v praxi pomerne často vyskytujú.

ABSTRACT

In the presented paper, the author deals with the admissibility of true retroactivity and false retroactivity in regard to compulsorily published contracts in the conditions of the Slovak Republic and the analysis of the principle of non-retroactivity of legal norms with reference to selected domestic and foreign case law. The aim of this paper is to point out the important aspects related to the selected issue and to analyze the problems related to the application of the principle of non-retroactivity of legal norms, which occur quite frequently in practice.

I. ÚVOD

Zmluvné dojednanie, podľa ktorého sa na základe vôle zmluvných strán za určitých podmienok predlžuje platnosť zmluvy o určitú dobu, je v zásade prejavom zmluvnej voľnosti zmluvných strán, avšak táto zmluvná voľnosť zmluvných strán je v určitých prípadoch obmedzená. Predovšetkým ide o právne vzťahy s verejnoprávnym prvkom, či už sa tento verejnoprávny prvok týka predmetu alebo subjektu právneho vzťahu, kde je v celospoločenskom záujme týmto obmedzením, resp. sprísnením podmienok pri vzniku, zmene alebo zániku takého právneho vzťahu chrániť spravidla verejné prostriedky alebo verejný majetok pred ich zneužitím alebo nehospodárnym nakladaním.

Uvedený zámer privilegovaného postavenia a ochrany verejného majetku sleduje zákonodarca aj ustanovením § 490 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), ktoré bolo do nášho právneho poriadku zavedené s účinnosťou od 1. januára 2011, a podľa ktorého: „Ak zákon neustanovuje inak, neplatné je ustanovenie zmluvy podľa § 47a, podľa ktorého zmluva uzavretá na dobu určitú trvá aj po uplynutí tejto doby.“ Uvedené ustanovenie zaviedlo sprísnený zmluvný režim, ktorý súvisí s osobitnou povahou povinne zverejňovaných zmlúv, ktoré sa týkajú nakladania s verejnými prostriedkami, resp. s verejným majetkom. Režim povinne zverejňovaných bol do Občianskeho zákonníka zavedený zákonom č. 546/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2011, pričom jeho uzákonenie súvisí s novelizáciou zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení

¹ doc. JUDr., PhD., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika
Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobode informácií“) a so vznikom inštitútu povinne zverejňovaných zmlúv (§ 47a Občianskeho zákonníka). Zákonodarca zavedením ustanovenia § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka do nášho právneho poriadku reaguje na tzv. prolongačné ustanovenia v zmluvách, ktoré s nečinnosťou (mlčaním) jednej zmluvnej strany spájajú následky prejavu vôle. Prelomenie zásady „*кто млčí, невозможно предположить, что согласен*“ (*qui tacet consentire non videtur*) sa pod zámkou rešpektovania privátnej autonómie v minulosti ukázalo ako často zneužívané a z tohto dôvodu bol zákonodarca nútený v ustanovení § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyhlásiť prolongačnú klauzulu v povinne zverejňovaných zmluvách za neplatnú podľa § 39 Občianskeho zákonníka.²

Cieľom predložené príspevku je poskytnutie pohľadu autora na možnosť prípustnosti retroaktivity voči povinne zverejňovaným zmluvám uzavretých pred 1. januárom 2011, konkrétne nepravé retroaktivity vzhľadom na ustanovenie § 879n Občianskeho zákonníka.

II. POVINNE ZVEREJŇOVANÁ ZMLUVA A VÝZNAM ZÁSADY QUI TACET, CONSENTIRE NON VIDETUR

Povinne zverejňovanou zmluvou je v zmysle § 5a ods. 1 zákona o slobode informácií „*písomná zmluva, ktorú uzaviera povinná osoba a ktorá obsahuje informáciu, ktorá sa získala za finančné prostriedky, s ktorými hospodária právnické osoby verejnej správy vrátane neštátnych účelových fondov, alebo sa týka používania týchto finančných prostriedkov, nakladania s majetkom štátu, majetkom obce, majetkom vyššieho územného celku alebo majetkom právnických osôb zriadených zákonom alebo na základe zákona alebo nakladania s finančnými prostriedkami Európskej únie.*“

Podľa § 2 ods. 1 zákona o slobode informácií: „*Osobami povinnými podľa tohto zákona sprístupňovať informáciu (ďalej len „povinné osoby“)* sú štátne orgány, obce, vyššie územné celky ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti.“

Ak je napríklad predmetom nájomnej zmluvy, ktorú uzatvorila obec ako subjekt verejného práva³ (prenajímateľ) so subjektom čisto súkromného práva (nájomca), majetok obce, ktorý má povahu verejného majetku, nemožno tento majetok postaviť na roveň majetku v súkromnom vlastníctve z hľadiska podmienok a pravidiel nakladania a hospodárenia s ním. Majetok obce ako verejný majetok totiž ex lege požíva privilegovanú a zvýšenú právnu ochranu. V danom prípade je obec zároveň podľa zákona o slobode informácií povinnou osobou a v tomto zmysle sa na ňu vzťahuje aj povinnosť zverejňovania zmlúv podľa § 5a zákona o slobode informácií v spojení s § 47a Občianskeho zákonníka. Zároveň nemožno opomenúť ani skutočnosť, že obec má pri nakladaní s majetkom obce v oblasti súkromnoprávných vzťahov rovnocenné postavenie vo vzťahu k druhej zmluvnej strane, avšak je povinná dodržiavať aj ďalšie povinnosti, zákazy a obmedzenia vyplývajúce z platnej právnej úpravy.

Uvedené potvrdzuje aj ustálená judikatúra – podľa rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“), č. k. III. ÚS 389/08-22.: „*Majetok obce ako majetok verejnoprávnej korporácie, slúžiaci predovšetkým na plnenie jej úloh daných kompetenciami pri výkone samosprávy, ktoré sa realizujú v prospech jednotlivých subjektov práva, majúcich*

² Občiansky zákonník je tradične postavený na relatívne nemenných právnych princípoch stanovujúcich určité mantinely, ktoré sú vo svojom dôsledku obmedzujúce jednak samotného zákonodarcu, ale aj prípustný interpretačno-aplikačný rozsah právnej úpravy. Medzi takého princípy nepochybne patrí zásada dispozitívnosti právnych noriem a princíp právnej istoty vrátane na túto zásadu nadväzujúcich postulátov ako je zákaz (priamej) retroaktivity, ochrana nadobudnutých práv, predvídateľnosť rozhodovania a pod. K uvedenému bližšie pozri: MATEJKA, J.: Doručování písemností a elektronický právní styk v pracovněprávních vztazích. In: Acta Universitatis Carolinae – IURIDICIA 1. Vol. LXV. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2019. s. 60 – 61.

³ Pozn.: Obec musí pri nakladaní s majetkom dodržiavať obmedzenia a podmienky nakladania s verejným majetkom.

*k územiu obce právne relevantný vzťah, nemožno z hľadiska právneho režimu nakladania s ním porovnávať s majetkom iných subjektov súkromného práva.*⁴

Obec je podľa zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o majetku obcí“) a Občianskeho zákonníka právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Obec ako verejnoprávna korporácia je povinná v súlade s § 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) využívať majetok obce na plnenie úloh verejnoprávnej povahy, zabezpečiť jeho čo najefektívnejšie zhodnocovanie a zveľaďovanie, chrániť majetok obce pred jeho zneužitím a pred nehospodárnym nakladaním, a v čo najväčšej možnej miere zabrániť znižovaniu majetkovej základne, resp. finančných prostriedkov obce. Pri nakladaní s majetkom obce musí obec ako verejnoprávna korporácia rešpektovať predovšetkým požiadavky ochrany verejných zdrojov, ako aj požiadavku ochrany ekonomických záujmov obce a jej obyvateľov.

O prolongačnú klauzulu ide v prípade, ak sa jedná o zmluvu uzavretú na dobu určitú, avšak táto zmluva by mala trvať aj po uplynutí dohodnutej doby. Tento sprísnený režim zákazu prolongačnej klauzuly súvisí jednak s osobitnou povahou povinne zverejňovaných zmlúv, ktoré sa týkajú nakladania s verejným majetkom a verejnými prostriedkami, ale rovnako je vyjadrením dôslednej aplikácie zásady *qui tacet, consentire non videtur* (u toho, kto mlčí, nemožno predpokladať súhlas). Uvedená zásada vyjadruje zákaz zneužitia nečinnosti, resp. mlčania niektorej zo zmluvných strán, ktorého priamym dôsledkom by malo byť predĺženie záväznosti a doby trvania zmluvy. Z mlčania alebo nečinnosti účastníka zmluvy však nemožno vyvodzovať jeho vôľu prolongovať zmluvný vzťah.

V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na právnu prax v Nemecku, kde síce nie je vidieť tendenciu na všeobecný zákaz prolongačných klauzúl, avšak na jednej strane sa snaha dojednávať takéto klauzuly považuje za akýsi pokus „dobehnúť“ druhú stranu obídením zákazu dojednávať „trvale zaväzujúce zmluvy“, na druhej strane sa však konanie zmluvnej strany, ktorá pokračuje v plnení po zániku zmluvy, považuje za také konanie, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi, ak druhá strana popiera zaviazanosť zo zmluvy.⁵

Zásada *qui tacet, consentire videtur* sa pod zámkou privátnej autonómie vôle v právnom styku často zneužívala, pričom takéto klauzuly boli aprobované (zrejme z dôvodu neznalosti základných zásad súkromného práva) aj časťou súdnej praxe. Z tohto dôvodu bol zákonodarca nútený v ustanovení § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyhlásiť prolongačnú klauzulu v povinne zverejňovanej zmluve za neplatnú (ide o absolútnu neplatnosť podľa § 39 Občianskeho zákonníka). Neplatnosť sa preto vzťahuje nielen na zmluvy uzavreté po 1. januári 2011, kedy zákon č. 546/2010 Z. z. nadobudol účinnosť, ale i na zmluvy uzavreté pred týmto termínom.

S poukazom na uvedené, ak je v nájomnej zmluve (uzatvorenej medzi subjektom verejného práva, teda obcou ako prenajímateľom a subjektom súkromného práva ako nájomcom pred 1. januárom 2011), dojednaná prolongačná klauzula, podľa ktorej: „Zmluvné strany sa dohodli, že v prípade, že zo strany nájomcu nedôjde počas doby nájmu k porušeniu účelu nájmu, zmluva sa predlžuje za tých istých podmienok.“, nájomná zmluva je postihnutá takou vadou, ktorá je v rozpore so základnou zásadou súkromného práva (*qui tacet, consentire videtur*). Uvedená prolongačná klauzula expressis verbis v podstate umožňuje absurdný výklad a dôsledky pre zmluvné strany, keďže za podmienky dodržania účelu nájmu nájomcom je len veľmi obtiažne (ba nemožné) zo strany prenajímateľa túto zmluvu ukončiť. Inými slovami z hľadiska trvania má mať povahu „trvale zaväzujúcej zmluvy“, čo je v prípade povinne zverejňovaných zmlúv s verejným prvkom, predmetom ktorých je verejný majetok neprípustné.

⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. III. ÚS 389/08-22 zo dňa 01.04.2009.

⁵ OETKER, H.: Das Dauerschuldverhältnis und seine Beendigung. Tübingen: Mohr Siebeck, 1994. s. 624 a nasl.

Podľa § 39 Občianskeho zákonníka: „*Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.*“ Takto formulovaný záväzok zmluvných strán obsiahnutý v prolongačnej klauzule, s ohľadom na charakter predmetu nájmu, ktorý má povahu majetku obce ako verejnoprávnej korporácie a nie súkromného subjektu, a na samotný subjekt prenajímateľa ako verejnoprávnej korporácie, je potrebné vyhodnotiť aj ako obchádzanie zákona a zároveň konanie priečiace sa dobrým mravom.

S poukazom na uvedené, ak si zmluvné strany (subjekt verejného práva ako prenajímateľ (obec) a subjekt súkromného práva ako nájomca) dojednali v nájomnej zmluve prolongačnú klauzulu s ohľadom na:

- (i) zákaz prolongácie zmlúv zakotvený v § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka,
- (ii) povahu nájomnej zmluvy, ktorá nad akúkoľvek pochybnosť spĺňa materiálne znaky povinne zverejňovanej zmluvy podľa § 5a ods. 1 zákona o slobode informácií v spojení s § 47a Občianskeho zákonníka,
- (iii) subjekt prenajímateľa, ktorý je verejnoprávnou korporáciou s povinnosťami vyplývajúcimi z kogentnej právnej úpravy nakladania a hospodárenia s majetkom obce,
- (iv) povahu predmetu nájmu, ktorým je majetok obce ako verejný majetok,
- (v) rozpor so zásadou *qui tacet, consentire non videtur* a dobrými mravmi,

ustanovenie nájomnej zmluvy, ktoré obsahuje túto prolongačnú klauzulu je s poukazom na § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatné a nevyvoláva žiadne právne účinky. Absolútna neplatnosť v danom prípade nastáva priamo zo zákona, pôsobí voči všetkým a súd na ňu prihliada *ex offio*.

III. ZÁSADA ZÁKAZU RETROAKTIVITY PRÁVNÝCH NORIEM VS. PRÍPUSTNOSŤ RETROAKTIVITY VOČI POVINNE ZVEREJŇOVANÝM ZMLUVÁM

V súlade so zásadou zákazu retroaktivity zákonodarca upravil účinnosť zákona o slobode informácií vo vzťahu k povinne zverejňovaným zmluvám. Podľa § 22c ods. 1 zákona o slobode informácií sa „*ustanovenia tohto zákona sa vzťahujú na povinne zverejňovanú zmluvu uzavretú po 1. januári 2011, na objednávku tovarov a služieb vyhotovenú po 1. januári 2011 a na faktúru doručenú alebo zaplatenú po 1. januári 2011.*“ Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že v súlade so zásadou zákazu retroaktivity platí, že povinné zverejňovanie a s tým súvisiace ďalšie práva a povinnosti sa vzťahujú až na zmluvy uzavreté po účinnosti novelizácie zákona, t. j. po 1. januári 2011.

Zákonodarca zároveň v súlade so zákazom retroaktivity upravil aj účinnosť ustanovenia § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka, doplneného do Občianskeho zákonníka novelou č. 546/2010 Z. z. spolu s § 47a. V zmysle § 879n Občianskeho zákonníka (prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. januára 2011) platí, že „*ustanovenia tohto zákona sa vzťahujú na zmluvu podľa § 47a uzavretú po 1. januári 2011.*“

V zmysle Dôvodovej správy k zákonu č. 546/2010 Z. z.: „*Navrhovaný mechanizmus núti povinné osoby, aby pri nakladaní s verejnými prostriedkami dbali najmä na právnu a ekonomickú výhodnosť alebo aspoň vyváženosť práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy. Totiž v ostatných mesiacoch bolo možné si všimnúť, že povinné osoby sa nie vždy správali ako „dobrý hospodár“. Osoby boli laxné k verejným prostriedkom alebo k majetku, ktorý im patrí. Ak už zmluva bola platne uzavretá, povinná osoba pod tlakom spoločenskej kontroly nemala právnu možnosť zrušiť záväzok, ktorý na základe zmluvy vznikol.*“

V právnej teórii európskych krajín rozlišujeme medzi pravou retroaktivitou a nepravou retroaktivitou. Kým pravá retroaktivita sa v zásade odmieta ako nezlučiteľná s princípom právneho štátu, nepravá retroaktivita sa za určitých okolností akceptuje, a to ako prostriedok na

dosiahnutie cieľov verejnej moci, ak sú tieto ciele v súlade so zásadami právneho štátu.⁶ Pri nepravej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo ku vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktivitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca prípadne novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúcnosti prinesie určité zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona.⁷

Rozdielom medzi nepravou retroaktivitou a pravou retroaktivitou sa už opakovaně zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd SR“), napr. v uznesení zo dňa 29. júna 2010, sp. zn. 4 Cdo 98/2010 alebo v rozhodnutí zo dňa 29. septembra 2011, sp. zn. 5Szd 1/2010: „K definujúcim znakom právneho štátu patrí aj zákaz retroaktivity právnych noriem, ktorý je významnou demokratickou zárukou ochrany práv a právnej istoty (PL. ÚS 16/95). Nie každá retroaktivita je však zlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát. V teórii a praxi sa rozlišuje tzv. pravá a nepravá spätná účinnosť (retroaktivita) právnych predpisov. Význam tohto rozlišovania je založený na skutočnosti, že pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu právneho štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci.

Pri pravej retroaktivite zákonodarca v novom právnom predpise neuzná práva alebo povinnosti založené právnymi skutočnosťami, ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho (predchádzajúceho) právneho predpisu. O pravú retroaktivitu ide napr. vtedy, keď neskorší právny predpis so spätnou účinnosťou (s dopadom do minulosti) upravuje vzťahy, ktoré vznikli v minulosti. V dôsledku toho nastáva stav, v rámci ktorého účinnosť neskoršieho právneho predpisu nastáva skôr ako jeho platnosť (skôr, než začal existovať).

Pri nepravej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktivitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca prípadne novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúcnosti prinesie určité zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona. Nepravá retroaktivita teda nebráni zákonodarcovi novou právnou úpravou vstúpiť aj do tých právnych vzťahov, ktoré vznikli na základe skôr prijatej právnej normy a meniť ich režim. Za prípustné sa považuje, pokiaľ nová právna úprava (uznávajúc práva a povinnosti nadobudnuté podľa skoršieho právneho predpisu) zavádza do budúcnosti nový režim a mechanizmus (procedúru) uplatnenia týchto práv alebo pokiaľ právam nadobudnutým za skoršej právnej úpravy priznáva odo dňa účinnosti neskoršej právnej úpravy nový obsah. V konečnom dôsledku nepôsobí nepravá retroaktivita do minulosti. Akceptuje stav, ktorý nastal za skôr platnej a účinnej právnej úpravy, tento stav ale rieši až v čase účinnosti novej právnej úpravy.

Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) neobsahuje explicitný zákaz retroaktivity právnych noriem pre všetky oblasti práva, tento však vyplýva zo zásad právneho štátu, kde patrí ako znak právneho štátu aj princíp právnej istoty⁸ a ochrany dôvery občana v právo. Tento zákaz sa však zásadne vzťahuje výlučne na prípady pravej retroaktivity, nie však na retroaktivitu nepravú. Následne uvedený typ retroaktivity – nepravá retroaktivita je v súlade s ustálenou judikatúrou Ústavného súdu SR, ako aj Ústavného súdu Českej republiky (ďalej len „Ústavný súd ČR“) a judikatúrou Súdneho dvora EÚ, všeobecne prípustná. Obsahom tohto zákazu pravej retroaktivity ako ústavného princípu zároveň nie je vylúčenie akéhokoľvek

⁶ SMOLEŇOVÁ, M.: Koncepcia retroaktivity. In: COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2011. s. 12.

⁷ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. II. ÚS 350/2014-12 zo dňa 09.07.2014.

⁸ Zásada právnej istoty vyžadujem okrem iného aj to, aby boli právne predpisy jasné a predvídateľné a aby ich nebolo možné meniť spätne. Bližšie k tomu pozri: JANČÍKOVÁ, E. – PÁSZTOROVÁ, J.: Promoting EU values in international agreements. In: Juridical Tribune/Tribuna Juridica. Vol. 11, issue 2. Romania: Law Department of the Bucharest University of Economic Studies, 2021. s. 208 – 209.

spätného pôsobenia právnej normy, ale len takého, ktoré súčasne predstavuje zásah do princípov ochrany dôvery v právo, právnej istoty, resp. nadobudnutých práv.⁹

Aj keď v našom právnom poriadku platí všeobecná zásada zákazu retroaktivity, v prípade povinne zverejňovanej zmluvy - nájomnej zmluvy, ktorej predmetom je nájom majetku obce, uzatvorenej pred 1. januárom 2011, by nešlo o pravú retroaktivitu, ale o nepravú a preto prípustnú retroaktivitu, ktorá sa v našom právnom poriadku vyskytuje často a znamená, že vznik právnych vzťahov a ich následky, ku ktorým došlo pred účinnosťou nového zákona sa posudzujú podľa právnej normy účinnej v dobe vzniku právnych vzťahov, ale obsah, teda práva a povinnosti sa posudzujú podľa právnej normy neskoršej – novšej.¹⁰

Podľa koncepcie Súdneho dvora EÚ je právny predpis retroaktívny vtedy, ak upravuje situáciu (právnú alebo skutkovú), ktorá už bola ukončená pred dňom vyhlásenia normatívneho právneho aktu. Ak nový právny predpis zasiahne do ešte prebiehajúcej situácie, nebude považovaný za retroaktívny (rozsudok vo veci Rumi). Na základe predošlého možno konštatovať, že podľa koncepcie Súdneho dvora EÚ je právny predpis retroaktívny, až ak pôsobí na už ukončené, minulé právne vzťahy, alebo minulé skutkové situácie s prihliadnutím na správanie subjektov práva.¹¹

Zatiaľ čo pravá retroaktivita právnej normy je prípustná len výnimočne, v prípade nepravéj retroaktivity je možné konštatovať jej všeobecnú prípustnosť. V tomto prípade pripúšťa právna teória naopak výnimky, keď nepravá retroaktivita, práve s ohľadom na princíp ochrany dôvery v právo, prípustná nie je. O takúto situáciu ide v prípade, ak „*je zasiahnuté do dôvery v skutkovú podstatu a význam zákonodarných želaní pre verejnosť neprevyšuje, resp. nedosahuje záujem jednotlivca na ďalšej existencii doterajšieho práva*“.¹²

Podľa názoru Ústavného súdu SR možno hovoriť o tzv. nepravom spätnom pôsobení zákona (tzv. nepravéj retroaktivity), v rámci ktorého zákon právne kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jeho účinnosti, v dôsledku čoho však môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späté s ich uzavretím. V tejto súvislosti nemožno prirodzene vylúčiť ani zásah zákona do takto nadobudnutých práv, ku ktorému dochádza v prípade, že „výsledkom“ uplatňovania predošlého zákona sa pre dané subjekty stalo ich nadobudnutie.¹³

Na úrovni ústavného poriadku je možné toto východisko demonštrovať aj na znení čl. 40 ods. 6 Listiny základných práv a slobôd¹⁴, ktorá pravú retroaktivitu v prospech jednotlivca dokonca výslovne pripúšťa. Podľa tohto ustanovenia sa za predpokladu rozdielnych trestnoprávných úprav v dobe spáchania skutku a v dobe rozhodovania o ňom tento skutok posudzuje podľa právnej úpravy, ktorá je pre páchatel'a výhodnejšia (priaznivejšia).

Uvedené zásady predstavujú rovnako kritérium pre prípadné pripustenie výnimiek zo zákazu pravej retroaktivity, z ktorých niektoré konkretizoval aj Ústavný súd ČR vo svojej doterajšej judikatúre (napr. v Náleze zo dňa 4. februára 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96 uviedol, že o oprávnenej dôvere v právo (v stálosť právneho poriadku) nemožno uvažovať v prípade, keď právny subjekt musí, resp. musel s retroaktívnou reguláciou počítať. Za takú situáciu označil pôsobenie právnej normy stojacej v príkrom rozpore so zásadnými, všeobecne uznávanými princípmi humanity a morálky. Zároveň odkázal aj na právny názor, podľa ktorého: „*spätnú pôsobnosť zákona na občianskoprávne pomery by bolo možné odôvodniť tiež verejným poriadkom (ordre public)*“

⁹ Napr. Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. 21/96 zo dňa 04.02.1997, Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 51/2000 zo dňa 13.03.2001.

¹⁰ BRÖSTL, A. a kol.: TEÓRIA PRÁVA. Plzeň: vyd. Aleš Čenek, 2013. s. 80.

¹¹ SMOLEŇOVÁ, M.: COFOLA 2011: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2011. s. 12.

¹² Pieroth, B.: Rückwirkung und Übergangsrecht : verfassungsrechtliche Maßstäbe für intertemporale Gesetzgebung. Berlin: Duncker & Humblot, 1981. s. 380-381.

¹³ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 38/99 zo dňa 01.07.1999.

¹⁴ Ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza LISTINA ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej republiky.

predovšetkým ak by boli dotknuté predpisy absolútne kogentné, ktoré boli vydané v dôsledku určitej hraničnej situácie prerodu hodnôt v spoločnosti.“¹⁵

Tento názor sa premieta aj do ustálenej judikatúry Spolkového ústavného súdu, podľa ktorého je *„nepravá retroaktivita v súlade so zásadou ochrany dôvery v právo vtedy, ak je vhodná a potrebná k dosiahnutiu zákonom sledovaného cieľa a pri celkovom pomeriavaní „sklamanej“ dôvery a významu a naliehavosti dôvodov právnej zmeny bude zachovaná hranica únosnosti.*“¹⁶

Podľa záverov Ústavného súdu ČR obsiahnutých v náleze sp. zn. Pl. ÚS 21/96 *„zrušenie starej a prijatie novej právnej úpravy je nevyhnutne spojené so zásahom do princípov rovnosti a ochrany dôvery občana v právo, ku ktorému však dochádza v dôsledku ochrany iného verejného záujmu či základného práva alebo slobody.*“ Rozhodnutie zákonodarcu o spôsobe riešenia časového stretu starej a novej právnej úpravy, ale nie je z ústavného hľadiska vecou náhodilou alebo vecou ľubovôle, avšak vecou zvažovanou v kolízii stojacich hodnôt. K záveru o druhu legislatívneho riešenia časového stretu právnych úprav by tak malo viesť posudzovanie uvedeného konfliktu hodnôt hľadiskom proporcionality s ohľadom na intertemporalitu. Proporcionality je možné charakterizovať tak, že vyšší stupeň intenzity verejného záujmu, resp. ochrany základných ľudských práv a slobôd odôvodňuje vyššiu mieru zásahu do princípov rovnosti a ochrany dôvery občana v práva novou právnou reguláciou. Obmedzenie základného práva pritom musí v zmysle čl. 4 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd zodpovedať jeho podstate a zmyslu. Pri posúdení spôsobu legislatívneho riešenia uvedeného časového stretu tak zohráva svoju úlohu nielen miera odlišnosti starej a novej úpravy, avšak aj ďalšie skutočnosti ako spoločenská naliehavosť zavedenia neskôr uvedenej právnej úpravy.

V oblasti daní Ústavný súd ČR upresnil podmienky nepravnej retroaktivity v náleze sp. zn. Pl. ÚS 9/08¹⁷ takto: *„Nepravá retroaktivita je pre oblasť daňového zákonodarstva s ohľadom na jeho poslanie prípustná vtedy, ak je to potrebné na dosiahnutie zákonom sledovaného cieľa a ak možno dospieť k záveru, že pri celkovom pomeriavaní „sklamanej“ dôvery v právo a významu a naliehavosti dôvodov právnej zmeny bola zachovaná hranica únosnosti. O neprípustnosti tohto druhu retroaktivity pritom môže svedčiť jeho nedostatočné odôvodnenie v rámci vadného legislatívneho procesu... (Pl. ÚS 21/96).*“

Podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ neznamena retroaktivita nerešpektovanie legitímneho očakávania, keďže to je posudzované na základe kritéria predvídateľnosti. Porušenie princípu legitímnych očakávaní nastáva až vtedy, ak je retroaktívny predpis vydaný náhle a nečakane. V teórii ochrany legitímnych očakávaní nový právny predpis, ktorý negatívnym spôsobom zasiahne do právneho (skutkového) postavenia dotknutých subjektov nie je retroaktívny, ak nebol nepredvídateľný.¹⁸

Pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti legislatívnej zmeny, ktorá má charakter nepravnej retroaktivity, Ústavný súd SR berie do úvahy aj to, či v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci dôjde prijatím novej právnej úpravy k výraznému zhoršeniu doterajšej právnej pozície dotknutých osôb. Ústavný súd SR v súvislosti s ústavnou akceptovateľnosťou retroaktívneho pôsobenia právnych noriem tiež zohľadňuje, či nezasahujú neprípustným spôsobom do ochrany legálne nadobudnutých práv (napr. PL. ÚS 38/99)¹⁹. Ústavný súd SR taktiež zohľadňuje, či v posudzovanom prípade nedošlo k náhlej zmene pravidiel, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska spravídla veľmi citlivé a spravídla priamo súvisiace s kategóriami retroaktivity, ochranou legálne nadobudnutých práv a legitímnym očakávaním, ktorého účelom je garancia čitateľnosti správania sa orgánov verejnej moci (m. m. PL. ÚS 10/06). Ústavný súd SR ale zároveň

¹⁵ Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. 21/1996 zo dňa 04.02.1997.

¹⁶ Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka, sp. zn. 2 BvL 14/02 zo dňa 07.07.2010, bod 58.

¹⁷ Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. PL. ÚS 9/08 zo dňa 12.07.2011.

¹⁸ PETRLÍK, D.: Retroaktivita právnych predpisů v komunitárním právu s přihlédnutím k právu českému, německému a francouzskému. Praha: Linde, 2006. s.102.

¹⁹ Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 38/99 zo dňa 01.07.1999.

zdôrazňuje, že „*legitímne očakávanie nemožno v modernom právnom štáte stotožňovať so zákazom zmeny právnej úpravy, ale s potrebou toho, aby zákonodarca pri zmenách právnej úpravy volil také spôsoby, ktoré budú v čo najväčšej miere zohľadňovať fakt, že adresáti právnych noriem boli dosiaľ nútení prispôbovať svoje správanie existujúcej právnej úprave* (m. m. PL. ÚS 19/08).“²⁰

Práve v tejto súvislosti je významné rozlišovanie pravej a nepravej retroaktivity. Pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu právneho štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci.²¹

Základnou premisou teda je, že pravá retroaktivita sa odmieta ako nezlučiteľná s princípom právneho štátu, zatiaľ čo nepravá retroaktivita môže byť v istých prípadoch akceptovaná, a to v prípadoch, ak je jej snahou dosiahnutie verejného záujmu za stálej ochrany legitímnych očakávaní. Akceptácia spätnej účinnosti závisí od nachádzania spravodlivej rovnováhy medzi požiadavkou pružnosti právneho poriadku a právnej istoty jednotlivcov, medzi ktorými nastáva konflikt, keď v niektorých prípadoch je pre dosiahnutie verejného záujmu nevyhnutný retroaktívny právny predpis, avšak na úkor práv jednotlivcov.²²

Spätná pôsobnosť právnej normy je výslovne vylúčená len v odvetví trestného práva. V ďalších odvetviach práva sa spravidla vznik právneho vzťahu posudzuje podľa normy účinnej v čase vzniku právneho vzťahu (posudzuje sa, či tu boli splnené právne skutočnosti, vyžadované vtedy účinnou právnou normou). Avšak obsah existujúceho právneho vzťahu, práva a povinnosti subjektov sa riadia ustanoveniami nového normatívneho aktu, častokrát značne odlišnými, čo je teda prípadom nepravej retroaktivity.²³

Pri pomeriavaní významu a naliehavosti aplikácie nepravej retroaktivity a potreby úpravy právnych vzťahov vzniknutých pred účinnosťou novej právnej úpravy, v danom prípade režimu podľa § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka, je potrebné vychádzať z významu a osobitosti predmetu právnych vzťahov, na ochranu ktorých bola táto nová právna úprava spočívajúca v zákaze prolongácie povinne zverejňovaných zmlúv zavedená.

Pri riešení stretu časovej pôsobnosti dvoch právnych úprav je nevyhnutné vo vzťahu k právam a povinnostiam vyplývajúcim z právnych vzťahov vzniknutých za účinnosti skoršej právnej úpravy vyriešiť, či bude na právny vzťah aplikovaná doteraz platná právna úprava (*lex prior*) alebo právna úprava neskoršia (*lex posterior*).

S poukazom na vyššie uvedené postuláty reglementované právnou teóriou, ale aj závery vyplývajúce z ustálenej judikatúry najvyšších súdnych autorít, je v danom prípade potrebné posúdiť o aký typ retroaktivity (pravá alebo nepravá) ide, prípustnosť nepravej retroaktivity a jej súlad s ústavnými princípmi zákazu retroaktivity a ochrany dôvery občanov v právo. Rovnako je potrebné posúdiť a pomeriavať na jednej strane záujem jednotlivca na ďalšej existencii doterajšieho práva a dôveru občanov v právo, na strane druhej verejný záujem, resp. celospoločenský záujem na ochrane verejného majetku a hospodárnom a efektívnom nakladaní s ním.

Ústavný súd SR síce nepovažuje nepravú retroaktivitu za štandardný vstup do existujúcich právnych vzťahov, avšak pripustil možnosť zákonodarcu výnimočne uplatniť retroaktívne ustanovenia, pričom v takom prípade musí preukázať závažné dôvody všeobecného záujmu, ktoré si môžu vyžiadať alebo odôvodniť prelomenie zásady zákazu spätnej pôsobnosti v prospech slobodnej tvorby právnej úpravy zo strany zákonodarcu. O taký prípad ide predovšetkým vtedy, ak existujú „*závažné dôvody všeobecného záujmu, ktoré si môže vyžiadať*

²⁰ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 9/2014 zo dňa 12.11.2014.

²¹ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 98/2010 zo dňa 29.06.2010.

²² KOEOVÁ, S.: Zásada zákazu retroaktivity v aktuálnej judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky. In: Principy a zásady v právu – teorie a praxe. Praha : Nakladatelství Leges, 2010. s. 57.

²³ BOGUSZAK, J. – ČAPEK, J. – GERLOCH A.: Teorie práva. Druhé, přepracované vydání. Praha: WOLTERS KLUWER, 2004. s. 92.

*alebo odôvodniť prelomenie zásady zákazu spätnej pôsobnosti v prospech slobodnej tvorby právnej úpravy zo strany zákonodarcu.*²⁴

Je zrejmé, že v prípade majetku obce ide tzv. privilegovaný predmet právnej ochrany, keďže sa jedná o verejný majetok – majetok obce ako verejnoprávnej korporácie, ktorý nie je možné bez ďalšieho posudzovať rovnako ako majetok fyzických osôb alebo právnických osôb súkromného práva.

Riadny výkon vlastníckych oprávnení obce a zmluvnej autonómie ako elementárne prvky, ktoré definujú postavenie obce v súkromnoprávných vzťahoch, predpokladá aj dôsledné dodržanie verejnoprávných noriem, limitujúcich obec v zmluvnej voľnosti oproti iným súkromnoprávnym subjektom. Nevyhnutnosť súladu majetkovoprávneho úkonu obce s ustanoveniami zákona o obecnom zriadení, subsidiárne (podporne) zákona o majetku obcí a ďalšími verejnoprávnymi normami, je daná rigoróznosťou (prísnosťou) právnej úpravy a súdnej aplikácie práva, ktorá spája s nedodržaním týchto noriem následok absolútnej neplatnosti právneho úkonu.

Autonómia obce pri jej rozhodovaní o prevode, prípadne inej forme nakladania s majetkom, v danom prípade prenechaní majetku do užívania inému subjektu súkromného práva, je limitovaná hranicami materiálnych, kompetenčných a procesných noriem, ktorými sa determinuje jej verejnoprávny charakter. Decízivna prax Najvyššieho súdu SR opakovane potvrdzuje špecifickosť postavenia obce, s ohľadom na existenciu osobitného režimu nakladania s jeho majetkom, ktorého základné (nie však výlučné) postuláty zákonnosti sú obsiahnuté v zákone o majetku obcí. Podľa rozhodnutia Ústavného súdu SR z 1. apríla 2009 „*Pri nakladaní so svojím majetkom obec má po formálnej stránke postavenie subjektu súkromného práva, avšak zákon určuje obci niektoré obmedzenia alebo až zákazy pri nakladaní s majetkom, ktoré nie sú typické pre majetkové hospodárenie iných súkromnoprávných subjektov. Už len samotná existencia zákonov o obecnom zriadení a o majetku obcí je dôkazom toho, že zákonodarca zamýšľal regulovať hospodárenie, a teda aj nakladanie s majetkom obce spôsobom odlišným v porovnaní s inými subjektmi súkromného práva.*“²⁵

Podľa generálnej klauzuly obsiahnutej v § 7 ods. 1 zákona o majetku obcí sú obce povinné hospodáriť s majetkom v prospech rozvoja obce a jeho občanov a ochrany a tvorby životného prostredia. Účelové určenie majetkovoprávných úkonov obce je dané snahou usmerňovať využívanie majetku na plnenie úloh verejnoprávnej povahy, chrániť ho pred zneužitím a nehospodárnym nakladaním, zabezpečiť jeho čo najefektívnejšie zhodnocovanie a zveľaďovanie, a tým eliminovať neschopnosť obce plniť svoje verejnoprávne funkcie riadne a včas v dôsledku nedostatočnej majetkovej základne.

Obec má povinnosť dbať o zhodnocovanie majetku, čoho vyjadrením je aj pravidlo obsiahnuté v § 8 ods. 3 zákona o obecnom zriadení „*Majetok obce sa má zveľaďovať a zhodnocovať a vo svojej celkovej hodnote zásadne nezmenšený zachovať.*“

Vychádzajúc zo špecifickej povahy majetku obce, na nakladanie a hospodárenie s ktorým nie je možné izolovane aplikovať pravidlá súkromného práva, kde zmluvná autonómia obce ako vlastníka je obmedzená kogentnou právnou úpravou obsiahnutou predovšetkým v zákone o obecnom zriadení a zákone o majetku obcí možno usudzovať, že pri aplikácii § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka ide práve o prípad nepravej retroaktivity, ktorá sa považuje za všeobecne prípustnú

Zákonodarca aj v tomto prípade uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov (nájomného vzťahu), zároveň na tento právny vzťah vzťahuje nový právny režim zavedený novou právnou normou, a teda právny vzťah založený za účinnosti lex prior podrobuje novému právnemu

²⁴ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 3/00 zo dňa 24.04.2001.

²⁵ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. III. ÚS 389/08-22 zo dňa 01.04.2009.

režimu *lex posterior* bez toho, aby bol tento nový právny režim diskvalifikovaný z dôvodu zákazu retroaktivity.

IV. ZÁVER

Je nespochybniteľné, že princíp zákazu retroaktivity právnych noriem patrí k imanentným znakom právneho štátu ako súčasť požiadavky princípu právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok. Avšak zásadu zákazu retroaktivity nemožno vykladať a aplikovať izolovane bez zohľadnenia rozlišovania medzi pravou a nepravou retroaktivitou, ktoré je všeobecne akceptované a uznávané právnou teóriou, odbornou spisbou a predovšetkým ustálenou judikatúrou Ústavného súdu SR, ako aj aplikateľnou judikatúrou českých súdnych autorít a Súdneho dvora EÚ.

Aj keď v našom právnom poriadku platí všeobecná zásada zákazu retroaktivity, v prípade povinne zverejňovanej zmluvy, konkrétne nájomnej zmluvy uzatvorenej pred 1. januárom 2011, ktorej jednou zo zmluvných strán je obec ako prenajímateľ a predmetom je nájom majetku obce (verejný majetok), by nešlo o pravú retroaktivitu, ale o nepravú a preto prípustnú retroaktivitu, ktorá sa v našom právnom poriadku vyskytuje pomerne často.

S poukazom na význam verejného záujmu na ochrane verejného majetku, ktorý môže byť predmetom nájomnej zmluvy a potrebu aplikácie špecifického právneho režimu na zmluvy, ktorých predmetom je akékoľvek nakladanie s majetkom obce som názoru, že aj pri uplatnení pomerovania dvoch chránených práv a záujmov, teda záujem jednotlivca - fyzických osôb a právnických osôb vstupujúcich do majetkovoprávných vzťahov so subjektom verejného práva, záujem na stálosti právneho poriadku a ich dôvera v právo musí ustúpiť potrebe zavedenia novej právnej úpravy zmluvných vzťahov s verejnoprávnym prvkom a verejnému záujmu na ochrane verejného majetku prameniaceho z naliehavosti potreby jeho osobitnej ochrany.

Na základe uvedeného je potrebné z hľadiska temporality právny režim podľa § 490 ods. 2 Občianskeho zákonníka v súlade s ustálenou judikatúrou najvyšších súdnych autorít považovať za prípad nepravé a teda prípustnej retroaktivity.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Povinne zverejňovaná zmluva, pravá retroaktivita, nepravá retroaktivita, majetok obce

KEY WORDS

Compulsorily published contracts, true retroactivity, false retroactivity, property of municipalities

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BOGUSZAK, J. – ČAPEK, J. – GERLOCH A.: Teorie práva. Druhé, přepracované vydání. Praha: WOLTERS KLUWER, 2004. s. 92. ISBN 9788073570309.
2. BRÖSTL, A. a kol.: TEÓRIA PRÁVA. Plzeň: vyd. Aleš Čenek, 2013. s. 80. ISBN 978-80-7380-425-1.
3. JANČÍKOVÁ, E. – PÁSZTOROVÁ, J.: Promoting EU values in international agreements. In.: Juridical Tribune/Tribuna Juridica. Vol. 11, issue 2. Romania: Law Department of the Bucharest University of Economic Studies, 2021. s. 208-209. ISSN: 2247-7195; e-ISSN 2248 – 0382. DOI: <https://doi.org/10.24818/tbj/2021/11/2.04>.
4. KOLOVÁ, S.: Zásada zákazu retroaktivity v aktuálnej judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky. In: Principy a zásady v právu – teorie a praxe. Praha: Nakladatelství Leges, 2010. s. 57. ISBN 978-80-87212-59-2.

5. MATEJKA, J.: Doručování písemností a elektronický právní styk v pracovněprávních vztazích. In: Acta Universitatis Carolinae – IURIDICIA 1. Vol. LXV. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2019. s. 60-61. ISSN 2336-6478. DOI: <https://doi.org/10.14712/23366478.2019.5>.
6. OETKER, H.: Das Dauerschuldverhältnis und seine Beendigung. Tübingen: Mohr Siebeck, 1994. s. 624 a nasl. ISBN 978-3-16-158148-9. DOI: <https://doi.org/10.1628/978-3-16-158148-9>.
7. PETRLÍK, D.: Retroaktivita právních předpisů v komunitárním právu s přihlédnutím k právu českému, německému a francouzskému. Praha: Linde, 2006, s. 102. ISBN 80-7201-558-3.
8. Pieroth, B.: Rückwirkung und Übergangsrecht: verfassungsrechtliche Maßstäbe für intertemporale Gesetzgebung. Berlin: Duncker & Humblot, 1981. s. 380-381. ISBN 3428048903; 978-3428048908. DOI: <https://doi.org/10.3790/978-3-428-44890-6>.
9. SMOLEŇOVÁ, M.: Konceptia retroaktivity. In: COFOLA 2011: The Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2011. str. 12. ISBN 978-80-210-5582-7.
10. Dôvodová správa k zákonu č. 546/2010 Z. z. ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

ZOZNAM SÚDNYCH ROZHODNUTÍ

1. Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. 21/96, zo dňa 04.02.1997.
2. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 38/99 zo dňa 01.07.1999.
3. Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 51/2000 zo dňa 13.03.2001.
4. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 3/00 zo dňa 24.04.2001.
5. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. III. ÚS 389/08-22 zo dňa 01.04.2009.
6. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4 Cdo 98/2010 zo dňa 29.06.2010.
7. Rozhodnutie Spolkového ústavného súdu Nemecka, sp. zn. 2 BvL 14/02 zo dňa zo 07.07.2010, bod 58.
8. Nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. PL. ÚS 9/08 zo dňa 12.07.2011.
9. Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Szd 1/2010 zo dňa 29.09.2011.
10. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, č. k. II. ÚS 350/2014-12 zo dňa 09.07.2014.
11. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. PL. ÚS 9/2014 zo dňa 12.11.2014.

PRÁVNE PREDPISY

1. Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
2. Ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza LISTINA ZÁKLADNÝCH PRÁV A SLOBÔD ako ústavný zákon Federálneho zhromaždenia Českej a Slovenskej Federatívnej republiky.
3. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
4. Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.
5. Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov.
6. Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

doc. JUDr. Jozef Tekeli, PhD.

vysokoškolský učiteľ, docent

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta, Ústav ústavného práva a správneho práva

Kováčska 26, 040 75 Košice

Telefón: + 421 55 234 4129

E-mail: jozef.tekeli@upjs.sk